

Tillgänglighetsplan för Tyresö kommun 2024

Beslutsdatum	2024-XX-XX	Dokumenttyp	Plan
Beslutad av	Kommunstyrelsen	Dokumentägare	Kommunala tillgänglighetsrådet
Diarienummer	2023/KS 0319	Giltighetstid	1 år

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
1.1	Tillgänglighetsplanens innehåll	4
1.2	Begreppsdefinitioner	5
1.2.1	Funktionsnedsättning	5
1.2.2	Funktionshinder	5
1.2.3	Funktionsrätt.....	5
1.2.4	Delaktighet	6
1.2.5	Tillgänglighet.....	6
2	Tillgänglighetsplanens utgångspunkter	7
2.1	FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.....	7
2.2	FN:s konvention om barns rättigheter	7
2.3	Agenda 2030.....	8
2.4	Nationell funktionshinderspolitik och lagar	8
3	Tyresö kommuns arbete med funktionsrätt	9
3.1	Tyresö kommun beaktar funktionsrättsperspektivet kontinuerligt.....	9
3.1.1	Involvera kommunala råd	10
3.2	Tyresö kommun skapar förutsättningar för ett likvärdigt och aktivt demokratiskt deltagande	10
3.3	Tyresö kommun tillgängliggör information.....	10
3.4	Tyresö kommun möjliggör kommunikation, delaktighet och självbestämmande i det vardagliga livet.....	11
3.5	Tyresö kommun utformar och upprätthåller tillgängliga fysiska miljöer.....	12
3.6	Tyresö kommun erbjuder jämlik välfärd och möjliggör för god hälsa ..	12
3.7	Tyresö kommun erbjuder alla invånare likvärdig fritid.....	12
3.8	Tyresö kommun erbjuder en likvärdig utbildning	13
3.9	Tyresö kommun stöttar individen till arbete och försörjning.....	13
3.10	Tyresö kommun erbjuder ett varierat och tillgängligt bostadsutbud ..	13

4	Tyresö kommunplan	15
4.1.1	Mål 1: Medarbetarmålet.....	15
4.1.2	Mål 2: Kvalitetsmålet	15
4.1.3	Mål 3: Leveransmålet	15
4.1.4	Mål 4: Ekonomimålet	15
5	Ansvar, uppföljning och genomförande	16
5.1	Ansvar och uppföljning	16
5.2	Genomförande.....	16
5.2.1	Tillgänglighetsansvarig från respektive förvaltning	16
5.2.2	Centralt placerad samordnare.....	17
6	Bilagor	18
6.1	Ansvarsområden	18
6.2	Aktiviteter 2024.....	19

1 Inledning

I Tyresö kommun ska alla ha rätt att ta del av och delta i samhället på lika villkor. För personer med funktionsnedsättning kan det finnas hinder som begränsar eller försvårar deltagande och tillgänglighet på lika villkor. För att identifiera, förhindra och undanröja hinder krävs att hela den kommunala verksamheten arbetar kontinuerligt med att beakta funktionsrättsperspektivet i sitt dagliga arbete.

Tillgänglighetsplanen är ett styrdokument med syftet att ge stöd åt den kommunala verksamheten att ta fram och upprätthålla ett strategisk och långsiktigt arbete mot ökad tillgänglighet och delaktighet utifrån ett funktionsrättsperspektiv. De principer som är centrala för planen är:

- Rätten till likvärdigt och aktivt deltagande
- Rätten till information och kommunikation
- Rätten till en tillgänglig fysisk miljö
- Rätten till likvärdig social välfärd och hälsa
- Rätten till likvärdig fritid
- Rätten till likvärdig utbildning
- Rätten till arbete och försörjning
- Rätten till boende

1.1 Tillgänglighetsplanens innehåll

Tillgänglighetsplanen inleds med en sammanfattning av centrala principer och förklarar centrala begrepp.

Del två beskriver utgångspunkter för planen och ger en övergripande bild över lagar och regler relaterade till funktionsrätt.

Del tre skildrar Tyresö kommuns arbete med funktionsrätt och övergripande prioriteringar för arbetet mot ökad delaktighet och tillgänglighet.

Del fyra beskriver hur ett funktionsrättsperspektiv kan relateras till kommunens fyra målområden: medarbetare, kvalitet, leverans och ekonomi.

I del fem ges en bild över tillgänglighetsarbetet framöver för att möjliggöra ett strategiskt och långsiktigt arbete. Här beskrivs ansvaret och strukturen för tillgänglighetsarbetet i Tyresö kommun.

1.2 Begreppsdefinitioner

1.2.1 Funktionsnedsättning

Funktionsnedsättning är en nedsättning av den fysiska, psykiska eller intellektuella funktionsförmågan. Nedsättningen kan vara medfödd eller förvärvad. En förvärvad skada kan exempelvis vara en följd av en sjukdom, en olycka eller åldrande. Funktionsnedsättningen kan också vara permanent eller tillfällig. Det råder vissa rättsliga skillnader ifall man har en permanent eller tillfällig funktionsnedsättning eftersom en tillfällig funktionsnedsättning inte räknas som en funktionsnedsättning enligt diskrimineringslagen. För tillgänglighetsarbetet har det dock ingen betydelse huruvida en funktionsnedsättning är tillfällig eller permanent.¹

1.2.2 Funktionshinder

Ett funktionshinder är en begränsning för en person med funktionsnedsättning. Hindret uppstår när omgivningen är anpassad efter en norm utan hänsyn till individer som skiljer sig från normen². Exempel kan normen vara:

- Att du har två ben och är fysisk kapabel att ta dig upp för höga kanter och trappor.
- Att du kan se skyltar och läsa informationstexter.
- Att du förstår ironi.
- Att du hör vad andra säger.
- Att du kan koncentrera dig under lång tid i ett stökigt rum.³

1.2.3 Funktionsrätt

Funktionsrätt är ett samlingsbegrepp för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det är relaterad till principen om mänskliga rättigheter och innebär att en person med funktionsnedsättning har likvärdig rätt att ta del av och delta i samhället som alla andra. Rättigheter för personer med funktionsnedsättning regleras i bland annat FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning.⁴

¹ Diskrimineringsombudsmannen (2022). *Funktionsnedsättning*. <https://www.do.se/diskriminering/diskrimineringsgrunder/funktionsnedsattning-en-av-diskrimineringsgrunderna>

² Socialstyrelsens termbank (2022). *Funktionshinder*. <https://termbank.socialstyrelsen.se/#results>

³ UMO (2022). *Funka olika*. <https://www.umo.se/jag/funktionsvariation/funka-olika/>

⁴ Förenta Nationerna (2006). *Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*.

1.2.4 Delaktighet

Delaktighet handlar om att en person med funktionsnedsättning ska ha rätt att delta i samhället och i beslut som rör dem. Begreppet deltagande relateras ofta till demokratiskt deltagande men handlar till lika stor del om möjligheten att självständigt fatta beslut, få sin röst hörd och bli lyssnad på samt kunna välja och påverka sin egen vardag.⁵

1.2.5 Tillgänglighet

Tillgänglighet är ett brett begrepp som innefattar rätten för personer med funktionsnedsättning att ha lika tillgång till samhället och samhällsviktiga funktioner som övrig befolkning. Bristande tillgänglighet är när tillgången begränsas. Mycket av arbetet handlar därför om identifiera, åtgärda och arbeta förebyggande mot funktionshinder. Arbetet inkluderar bland annat den fysiska miljöns utformning och anpassning, så kallad fysisk tillgänglighet, så att personer med funktionsnedsättning har god framkomlighet och kan röra sig fritt i den fysiska miljön. Tillgänglighet kan dock också handla om åtgärder som skapar likvärdig tillgång till information, arbetsliv, utbildning, hälso- och sjukvård, bostad eller varor och tjänster. Sedan januari år 2015 är bristande tillgänglighet diskriminering enligt diskrimineringslagen.⁶

⁵ MFD (2022). *Delaktighet och tillgänglighet*. <https://www.mfd.se/verktyg/metodstod/metodstod-for-strategi/1-utgangspunkter-for-arbetet/delaktighet-och-tillganglighet/>

⁶ Boverket (2022). *Diskrimineringslagen*. <https://www.boverket.se/sv/byggande/tillganglighet--bostadsutformning/tillganglighet/diskrimineringslagen>; Diskrimineringsombudsmannen (2022). *Bristande tillgänglighet*. <https://www.do.se/diskriminering/olika-former-av-diskriminering/bristande-tillganglighet-ar-diskriminering>

2 Tillgänglighetsplanens utgångspunkter

Tillgänglighetsplanen och tillhörande prioriterade områden har tagits fram med utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Agenda 2030, nationella lagar och nationell funktionshinderspolitik.

2.1 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (fortsättningsvis konventionen) är till för att stärka skyddet av mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Den innefattar således inga nya rättigheter utan säkerställer att personer med funktionsnedsättning har samma rättigheter som alla andra. Sedan 2009 är Sverige juridiskt bunden till konventionen och kommuner har, tillsammans med stat och regioner, ett gemensamt ansvar att följa den.

Konventionens fokuserar på att personer med funktionsnedsättning inte ska diskrimineras i samhället och kunna ta del av medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Centrala delar och principer i konventionen är:

- **Självständighet:** Rätt att självständigt kunna delta i samhället och få den hjälp som behövs för att kompensera för svårigheter och hinder som följer funktionsnedsättning.
- **Delaktighet:** Rätt att delta i samhället på samma villkor som andra människor.
- **Tillgänglighet:** Tillgång till den fysiska miljön, till information, kommunikation, varor och tjänster.
- **Självbestämmande:** Rätt att fatta självständiga beslut.
- **Rättskapacitet:** Rätt till stöd att utöva sin rättskapacitet. Vilket inkluderar stöd att uttrycka sin vilja och sina önskemål för att ha samma rättigheter och skyldigheter som övrig befolkning.
- **God hälsa på jämlika villkor:** Rätt till samma utbud och kvalitet vad gäller hälso-och sjukvård, förebyggande insatser och behandling.

2.2 FN:s konvention om barns rättigheter

Även barn med funktionsnedsättning har rätt att ta del av och delta i samhället på samma sätt som andra barn. Något som framgår av artikel 7 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Barnkonventionen kompletterar konventionen för personer med funktionsnedsättning med fokus på barns rättigheter.

2.3 Agenda 2030

I Tyresö kommun är Agenda 2030 en del av kärnverksamheten. Flera av de 17 mål som beskrivs i Agenda 2030 berör funktionsrättsfrågor. Bland annat de mål som strävar efter ökad jämlikhet och minskade orättvisor, exempelvis:

- Mål 3: God hälsa och välbefinnande
- Mål 4: God utbildning för alla
- Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Mål 10: Minskad ojämlikhet
- Mål 11: Hållbara städer och samhällen
- Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap

2.4 Nationell funktionshinderspolitik och lagar

Den nationella funktionshinderspolitiken skildrar Sveriges svar på de åtaganden som antagits i samband med konventionen⁷. Regeringens prioriterade områden är bland annat:

- Arbetsmarknad
- Utbildning
- IT-politik
- Diskriminering
- Boende
- Bebyggd miljö och samhällsplanering
- Hälsa

Utöver internationella konventioner och överenskommelser finns flera nationella lagar som berör funktionsrätt och som är relevanta för den kommunala verksamheten. Samtliga verksamheter i kommunen har eget ansvar att upprätthålla relevant nationell lagstiftning.

Exempel på lagar som berör funktionsrätt:

- **Diskrimineringslagen** motverkar diskriminering och främjar mänskliga rättigheter.
- **Förvaltningslagen** säkerställer att alla medborgare får information om sina rättigheter.
- **Skollagen** utger bestämmelser om alla medborgares rätt till utbildning som är anpassad efter behov.
- **Socialtjänstlagen** reglerar socialtjänsten som ansvarar för att personer får den hjälp och det stöd som de behöver.

⁷ Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken (2016). Regeringens proposition 2016/17:188.

- **Plan- och bygglagen** ställer krav på att tomter och byggnader ska vara tillgängliga och användbara för personer med rörelse- eller orienteringsförmåga.

3 Tyresö kommuns arbete med funktionsrätt

Tillgänglighetsplanens syfte är att ge stöd åt den kommunala verksamheten i Tyresö att ta fram och upprätthålla ett strategisk och långsiktigt arbete för ökad tillgänglighet och delaktighet utifrån ett funktionsrättsperspektiv. Planen innehåller övergripande prioriterade områden som dels förklarar kommunens nuvarande arbete samt sätter riktlinjer för kommunens fortsatta arbete med funktionsrätt.

Följande områden är prioriterade för att uppnå syftet:

- Tyresö kommun beaktar funktionsrättsperspektivet kontinuerligt
- Tyresö kommun skapar förutsättningar för ett likvärdigt och aktivt demokratiskt deltagande
- Tyresö kommun tillgängliggör information
- Tyresö kommun möjliggör kommunikation, delaktighet och självbestämmande i det vardagliga livet
- Tyresö kommun utformar och upprätthåller tillgängliga fysiska miljöer
- Tyresö kommun erbjuder jämlik välfärd och möjliggör för god hälsa
- Tyresö kommun erbjuder likvärdig fritid
- Tyresö kommun erbjuder likvärdig utbildning
- Tyresö kommun stöttar individen till arbete och försörjning
- Tyresö kommun erbjuder ett varierat och tillgängligt bostadsutbud

3.1 Tyresö kommun beaktar funktionsrättsperspektivet kontinuerligt

Det finns olika sätt att säkerställa att funktionsrättsperspektivet genomsyrar kommunens verksamhetsområden. En förutsättning för arbetet är att kommunens verksamheter har kunskap och förståelse för funktionsrättsfrågor samt för olika funktionsnedsättningar och funktionshinder. Detta kan åstadkommas med hjälp av tillgänglig information, styrdokument och regelbundna utbildningsinsatser. Med rätt kunskap har kommunala verksamheter möjlighet att ”ta på sig funktionsrättsglasögonen” och inta ett funktionsrättsperspektiv. Det kan således vara en utmaning att identifiera funktionshinder och det finns risk för generalisering. Utöver ökad kunskap inom området är det därför viktigt att involvera personer med funktionsnedsättning eller organisationer som intar ett funktionsrättsperspektiv för att få ett bredare perspektiv på vad som kan identifieras som hinder.

3.1.1 Involvera kommunala råd

Ett effektivt sätt att beakta ett funktionsrättsperspektiv i Tyresö kommun är att involvera Kommunala tillgänglighetsrådet (KTR). Ett organ för samråd och ömsesidig information mellan organisationer för personer med funktionsnedsättningar och Tyresö kommuns styrelse, nämnder, förvaltningar.

Med rådets hjälp kan verksamheter inom kommunen få stöd i att identifiera behov och hinder utifrån ett funktionsrättsperspektiv.

Synergieffekter inom tillgänglighet kan även uppnås genom att involvera Kommunala pensionärsrådet som ansvarar för att pensionärers sakkunskap och erfarenhet beaktas i frågor av vikt för pensionärer.

3.2 Tyresö kommun skapar förutsättningar för ett likvärdigt och aktivt demokratiskt deltagande

Trots lagkrav är förutsättningarna för demokratiskt delaktighet betydligt sämre för en person med funktionsnedsättning i jämförelse med andra grupper i samhället. Något som bland annat speglas av att personer med funktionsnedsättning är underrepresenterade bland förtroendevalda, har sämre möjligheter att delta i politiska beslutsprocesser och har ett lägre valdeltagande⁸. Kommunen måste därför aktivt verka för att personer med funktionsnedsättning i enlighet med konventionen ska ha lika politiska rättigheter och möjligheter som alla andra.

Arbetet med likvärdigt demokratiskt deltagande kan innefatta flera aspekter. Bland annat möjligheten till assistans eller tekniska hjälpmedel för att underlätta kommunikation och rätt till färdtjänst för att tillgängliggöra det politiska samtalet. En annan viktig uppgift är att tillgängliggöra lokaler såsom vallokaler eller lokaler för politiska samtal. Exempel på vanliga tillgänglighetsaspekter för lokaler är att säkerställa att de har en:

- Bra logistisk placering
- God framkomlighet inuti och i anslutning till lokalen
- Bra ljud-och ljusmiljö
- God luftkvalité
- Tydlig skyltning

3.3 Tyresö kommun tillgängliggör information

En förutsättning för aktivt deltagande är att så många som möjligt nås av information. Detta kan säkerställas genom ett varierat informationsutbud och

⁸ Myndigheten för delaktighet (2022). *Demokratisk delaktighet förr och nu – Redovisning av ett regeringsuppdrag*

att digitala samt tekniska lösningar utformas så att de kan användas oavsett funktionsförmåga. Något som bidrar till inkludering och minskar risken att åsidosätta eller missgynna åsikter eller samhällsgrupper.

Kommunen säkerställer digital tillgänglighet i enighet med lagen om tillgänglighet till digital offentlig service (DOS). Samtliga sidor, dokument och system som är tillgängliga för allmänheten ska vara tillgänglighetsanpassade. Arbetet med att utveckla och förbättra tillgängligheten på kommunens webbplats, tyreso.se, sker kontinuerligt. På webbplatsen finns ett uppläsningssverktyg som läser upp texten samtidigt som den markerar så att användarna enkelt kan följa med i den upplästa texten. Det gör att textinnehållet på webbplatsen blir tillgängligt för dem som söker ett enklare, alternativt sätt att tillgodogöra sig digitalt innehåll. Filmer som publiceras på webbplatsen eller i kommunens sociala medier textas för att öka tillgängligheten.

Utöver en tillgänglighetsanpassad webbplats kan invånarna få tillgång till information via kommunens servicecenter som kan nås via mejl, chatt och samtal. De som har svårt att genomföra ett telefonsamtal kan få stöd via kommunens telefonsstöd för individer med tal-, röst- och språksvårigheter.

3.4 Tyresö kommun möjliggör kommunikation, delaktighet och självbestämmande i det vardagliga livet

I linje med konventionen ska Tyresö kommun sträva efter att ge alla människor lika möjligheter att delta i samhällets gemenskap och leva som alla andra. För att möjliggöra detta måste hinder som begränsar delaktighet identifieras och tas bort samt att grupper eller individer måste få tillgång till särskilt och/eller individualiserat stöd. Arbetet ligger bland annat hos stöd-, service-, äldre- och omsorgspersonal som måste få rätt möjligheter och kunskap att säkerställa god kommunikation, delaktighet och självbestämmande samt få fortsätta utveckla arbetet kontinuerligt. Utgångspunkter för verksamheter som arbetar med personer med funktionsnedsättning är att de ska vara grundade på respekt för den enskildas självbestämmanderätt och integritet.

Arbetet att utöka eller bibehålla kommunikation, delaktighet och självbestämmande kan underlättas med hjälp av tekniska lösningar, så kallad välfärdsteknik. Exempel på välfärdsteknik appar, datorprogram, robotar, trygghetslarm, GPS-larm, kameraövervakning, trygghetslarm eller annan teknik som kan underlätta det dagliga livet.

3.5 Tyresö kommun utformar och upprätthåller tillgängliga fysiska miljöer

En förutsättning för att kunna delta i samhället på lika villkor är tillgängliga fysiska miljöer. Detta inkluderar bland annat god framkomlighet och användbarhet för personer med rörelse- eller orienteringsnedsättning. Den fysiska miljön ska vara framkomlig oavsett om man tar sig fram till fots eller med hjälpmedel. Den fysiska miljön ska också vara lättnavigerad även för personer med nedsatt syn eller hörsel. En tillgänglig fysisk miljö ska också vara säker och upplevas trygg.

Vid om- och nybyggnationer följer Tyresö kommun de krav på tillgänglighet och användbarhet som finns i plan- och bygglagen, Boverkets byggregler samt i EU:s regelverk. Bostäder i nyproduktion är därför tillgänglighetsanpassade utifrån vad som anges i plan- och bygglagen. Kommunen kan dock ställa högre krav vad gäller tillgänglighet och nyttja interna resurser som stöd.

Förutom att uppnå god tillgänglighet i ny- och ombyggnationer bör befintliga platser och lokaler upprätthålla god tillgänglighet vilket bör säkerställas av regelbundna kontroller. Även i detta arbete kan KTR användas som stöd för att identifiera funktionshinder.

3.6 Tyresö kommun erbjuder jämlik välfärd och möjliggör för god hälsa

Idag finns hälsoklyftor i samhället och personer med funktionsnedsättning har generellt sämre hälsa, sämre livsvillkor och sämre levnadsvanor än genomsnittet⁹. Den kommunala organisationen har möjlighet att påverka och utjämna hälsoklyftorna. Vård, omsorg, utbildningsinsatser och socialtjänst är viktiga aktörer i arbetet att uppnå en god och jämlik välfärd och hälsa.

3.7 Tyresö kommun erbjuder alla invånare likvärdig fritid

En viktig del i hälsoarbetet är att erbjuda personer med funktionsnedsättning likvärdig möjlighet att delta i kultur- och idrottslivet. Detta kan göras genom att erbjuda anpassade kultur- och fritidsaktiviteter men också genom att ha ett integrerat funktionshinderperspektiv i den ordinarie verksamheten. Utgångspunkten är att främja en aktiv fritid oavsett funktionsnedsättning.

⁹ Folkhälsomyndigheten (2016). *Slutrapportering av regeringsuppdrag inom ramen för "En strategi för genomförandet av funktionshinderspolitiken 2011-2016"*. Dnr. 00599/2014.

3.8 Tyresö kommun erbjuder en likvärdig utbildning

Idag har personer med funktionsnedsättning generellt lägre utbildningsnivå i jämförelse med övrig befolkning. Situationen kan härledas till otillgängliga läromedel och lärmiljöer¹⁰. För att åstadkomma likvärdig utbildning måste Tyresö kommuns verksamheter arbeta aktivt med att tillgängliggöra läromedel och lärmiljöer. Detta inkluderar bland annat undervisningen ska vara individanpassad. För att möjliggöra detta krävs att verksamma har god kunskap inom funktionshinder och hur stöd, hjälpmedel och läromedel kan anpassas därefter. Tillgängliga lärmiljöer kan röra sig om tillgänglighetsanpassade lokaler och fysiska miljöer samt närhet till utbildningsinstanser.

3.9 Tyresö kommun stöttar individen till arbete och försörjning

Personer med funktionsnedsättning upplever fler utmaningar att etablera sig på arbetsmarknaden i jämförelse med övrig befolkning. Något som bland annat speglas av en högre arbetslöshet, färre heltidstjänster och en större oro att förlora sitt arbete. Upplevd diskriminering och kränkande särbehandling i arbetslivet är också vanligare.¹¹

Kommunens roll i att stötta individen till arbete och försörjning är flera. Dels är kommunen en etablerad arbetsgivare på marknaden. Kommunala arbetsplatser måste därför systematiskt undanröja funktionshinder och vara en förebild vad gäller tillgänglighet och icke-diskriminering. Arbete- och utbildning måste också vara fysiskt tillgängliga och lättåtkomliga vilket belyser vikten av god infrastruktur och samhällsplanering. Kommunen har också uppgiften att stötta individen i samverkan med andra aktörer som kan hjälpa individen att komma ut i arbetslivet, exempelvis samverkan med Arbetsförmedlingen. Kommunen kan också själva erbjuda stöd och matchningsinsatser samt andra välfärdstjänster som kan underlätta arbete eller tillgång till arbete.

3.10 Tyresö kommun erbjuder ett varierat och tillgängligt bostadsutbud

Möjligheten att få en bostad är svårare för personer med funktionsnedsättning. Detta kan härledas till brister i fysisk tillgänglighet och höga bostadskostnader. Det är också en följd av ett begränsat utbud i det ordinarie bostadsbeståndet och i särskilda boendeformer.¹² För att skapa inkludering krävs därför att

¹⁰ Myndigheten för delaktighet (2022). *Skola*. <https://www.mfd.se/verktyg/metodstod/metodstod-for-strategi/3-innehall-i-strategin/omraden-och-insatser/skola/>

¹¹ Myndigheten för delaktighet (2022). *Arbete*. <https://www.mfd.se/verktyg/metodstod/metodstod-for-strategi/3-innehall-i-strategin/omraden-och-insatser/arbete>; SBB (2021). *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning*.

¹² Bostäder att bo kvar i, SOU 2015:85.

kommunen erbjuder ett varierat bostadsutbud bestående av olika upplåtelseformer, bostadstyper, storlekar och priser.

Utöver att det ordinarie bostadsbeståndet ska vara varierat och tillgängligt har kommunen, enligt socialtjänstlagen, ett särskilt ansvar att tillhandahålla boenden för personer med funktionsnedsättning. Kommunen erbjuder därför anpassade boenden eller boenden med särskild service för att stärka individens möjligheter till ett självständigt liv med likvärdiga förutsättningar. En viktig utgångspunkt är att människor inte ska ha merkostnader på grund av funktionsnedsättning.

4 Tyresö kommunplan

Kommunplanen är ett styrdokument som fastställer riktlinjer för Tyresös långsiktiga utvecklingsarbete. Dokumentet revideras årligen. I kommunplanen 2024-2027 står det att kommunen ska stå upp för det öppna samhället, allas lika värde och demokratiska ideal samt en ömsesidig respekt mellan människor oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Detta i linje med tillgänglighetsarbetet.

Kommunplanen fastställer också Tyresös vision att vara en plats för alla:

*I Tyresö finns det hållbara livet,
nära storstad, skog och skärgård.
I Tyresö finns plats för alla - här trivs nya tankar.
Tillsammans skapar vi trygghet och tillit.
Tyresö är hemma!*

Med hjälp av kommunens målarbete styrs kommunen och dess verksamheter mot visionen genom att varje månad följa upp fyra målområden: **medarbetare, kvalitet, leverans och ekonomi**. Det finns tydliga kopplingar mellan kommunens tillgänglighetsarbete och de fyra målområdena.

4.1.1 Mål 1: Medarbetarmålet

Kommunen ska aktivt förhindra att personer med funktionsnedsättning diskrimineras i den egna verksamheten. Medarbetare med funktionsnedsättning har samma rätt att känna motivation och delaktighet som andra medarbetare.

4.1.2 Mål 2: Kvalitetsmålet

Det krävs att kommunens verksamheter har etablerade strukturer och rutiner för tillgänglighetsarbetet för att kunna upprätthålla hög kvalitet och för att uppnå medarbetarmålet och leveransmålet.

4.1.3 Mål 3: Leveransmålet

Ett tillgänglighetsperspektiv måste beaktas för att skapa goda livsvillkor för samtliga kommunens invånare. Detta gäller oavsett om den kommunala verksamheten är direkt riktat till personer med funktionsnedsättning, såsom LSS-boenden, eller har en direkt påverkan på individens möjligheter att ta del av samhället på lika villkor. Exempelvis samhällsbyggnad, skola, kultur och fritid.

4.1.4 Mål 4: Ekonomimålet

Ökad tillgänglighet och delaktighet skapar inkludering vilket gör att fler kompetenser tas till vara och kan leda till långsiktiga samhällsekonomiska besparingar.

5 Ansvar, uppföljning och genomförande

5.1 Ansvar och uppföljning

Kommunala tillgänglighetsrådet (KTR) har det övergripande ansvaret för att ta fram och vid behov revidera tillgänglighetsplanen. I tillgänglighetsplanen tydliggörs kommunens inriktning för funktionsrättsarbetet. Det preciseras ett antal prioriterade områden för kommunens nämnder, kommunstyrelse och bolag.

Kommunstyrelsen ansvarar för att godkänna tillgänglighetsplanen och kan i kommunplanen precisera politiska prioriteringar kopplade till funktionsrättsområdet.

Kommunens nämnder och bolag ansvarar för att förverkliga tillgänglighetsplanen och behandla tillhörande aktiviteter.

Tillgänglighetsarbetet ska finansieras inom ramen för förvaltningarnas ordinarie budget, om inget annat har beslutats. Inom ramen för kommunala tillgänglighetsrådets verksamhet finns medel som kommunens förvaltningar och föreningar kan ansöka om för insatser och aktiviteter riktade till personer med funktionsnedsättning.

5.2 Genomförande

5.2.1 Tillgänglighetsansvarig från respektive förvaltning

Varje förvaltning utser en person med ett uttalat tillgänglighetsansvar. I vissa förvaltningar kan det krävas att mer än en person har ett tillgänglighetsansvar. Exempelvis inom kommunstyrelseförvaltningen bör det finnas en tillgänglighetsansvarig för de medarbetare som arbetar med serviceuppdrag åt kommunstyrelsen och en från samhällsbyggnadskontoret.

Rollen som tillgänglighetsansvarig innebär bland annat att:

- Hålla sig uppdaterad inom funktionsrättsfrågor och sprida kunskapen vidare inom sin förvaltning eller verksamhetsområde. Detta innebär bland annat att hålla sig uppdaterad vid lagförändringar och delta i utbildningar relaterat till funktionsrätt.
- Delta på relevanta KTR sammanträden. Tillgänglighetsansvariga kommer få kallelse av den centralt placerade samordnaren.
- Vid behov se till så att relevanta personer från respektive förvaltning deltar på KRF:s sammanträden.

5.2.2 Centralt placerad samordnare

Efter att rådet efterfrågat en centralt placerad samordnare planerar kommunkansliet att göra en strukturförändring för att tillgodose rådets behov. Rådet kommer i och med detta få ett utökat stöd av en nämndsekreterare med ett samordnande ansvar i tillgänglighetsfrågor.

Det samordnande ansvaret

Det samordnande ansvaret innebär att sammankalla relevanta tillgänglighetsansvariga från respektive förvaltning till rådets sammanträden. Rådets sammanträden är tematiskt ordnade så att ett visst ämne eller område kan diskuteras mellan behöriga från förvaltningen och rådet. Detta möjliggör ett regelbundet samarbete mellan rådet och förvaltningarna samt djupgående diskussioner utifrån det valda ämnet. Ämnena kan med fördel följa ett årshjul alternativt utlysas med god framförhållning så att mötets deltagare har möjlighet att förbereda material och lyfta fram sina åsikter.

6 Bilagor

6.1 Ansvarsområden

Prioriterat område	Ansvariga nämnder, kommunstyrelsen och bolagsstyrelse
Tyresö kommun beaktar funktionsrättsperspektivet kontinuerligt	Samtliga nämnder och bolagsstyrelse
Tyresö kommun skapar förutsättningar för ett likvärdigt och aktivt demokratiskt deltagande	Samtliga nämnder och bolagsstyrelse men framför allt valnämnden
Tyresö kommun tillgängliggör information	Samtliga nämnder och bolagsstyrelse
Tyresö kommun möjliggör kommunikation, delaktighet och självbestämmande i det vardagliga livet	Arbetsmarknads- och socialnämnden, äldre-och omsorgsnämnden, kultur-och fritidsnämnden
Tyresö kommun utformar och upprätthåller tillgängliga fysiska miljöer	Kommunstyrelsen (stadsbyggnadsutskottet), byggnadsnämnden, Tyresö Bostäder AB
Tyresö kommun erbjuder jämlik välfärd och möjliggör för god hälsa	Arbetsmarknads-och socialnämnd, äldre-och omsorgsnämnden
Tyresö kommun erbjuder likvärdig fritid	Kultur-och fritidsnämnden, kommunstyrelsen (stadsbyggnadsutskottet), äldre- och omsorgsnämnden (genom sitt ansvar för och resurstilldelning till t.ex. LSS-boenden).
Tyresö kommun erbjuder likvärdig utbildning	Barn- och utbildningsnämnden, gymnasie-och vuxenutbildningsnämnden, arbetsmarknads-och socialnämnden, kommunstyrelsen (stadsbyggnadsutskottet)
Tyresö kommun stöttar individen till arbete och försörjning	Arbetsmarknads- och socialnämnd, äldre-och omsorgsnämnden, kommunstyrelsen (stadsbyggnadsutskottet), byggnadsnämnden.
Tyresö kommun erbjuder ett varierat och tillgängligt bostadsutbud	Arbetsmarknads- och socialnämnd, äldre-och omsorgsnämnden, kommunstyrelsen (stadsbyggnadsutskottet), byggnadsnämnden, Tyresö bostäder AB

6.2 Aktiviteter 2024

Prioriterat område	Aktivitet	Ansvarig	Bidrar till mål-område 1-4	Indikator per delårsrapport löpande 2024
Tyresö kommun beaktar funktionsrättsperspektivet kontinuerligt	Utforma en tydlig arbetsbeskrivning rörande nämndsekreterarens samordnande ansvar för KTR, i tillgänglighetsfrågor	KS		Arbetsbeskrivning finns fastställd av kommunkansliet per den 30 juni 2024. JA/NEJ
	Tillgänglighetsplanen är en integrerad del av kommunplanen (<i>listas på sid 9 i kommunplan 2023-2026</i>)	KS		
	Vid behov, påkallat av KTR, deltar relevanta tjänstemän från respektive förvaltning på KTR:s sammanträden.	KTR		
Tyresö kommun skapar förutsättningar för ett likvärdigt och aktivt demokratiskt deltagande	Alla utredningar, tjänsteskrivelser och beslut som berör individer med intellektuell funktionsnedsättning ska även skrivas på lättläst.	ÄON/ HU		
Tyresö kommun tillgängliggör Information	All offentlig information ska finnas på lättläst, tillgänglig på såväl digitala som analoga medier.	KS/Kommunikationsstaben		
	Öka tillgängligheten på Tyresö.se genom att implementera ett nytt kvalitetsverktyg	KS/Kommunikationsstaben		1, Utmärkelsen guld i Funkas ¹³ tillgänglighetsrapport över webbplatser.

¹³ <https://www.funka.com/>

				2, Förbättring enligt Webperf utvärdering (månatliga mätningar).
Tyresö kommun möjliggör kommunikation, delaktighet och självbestämmande i det vardagliga livet	Genomföra åtgärdsplan med anledning av resultatet från brukarundersökning inom LSS 2022: <ul style="list-style-type: none"> – individuella månadssamtal – utökning av stödassistenter på servicebostäder – anställning av stödpedagoger till samtliga boenden 	ÄON		Fler individer anger att de får bestämma om saker som är viktiga hemma (Enkät LSS gruppbostad) jmför föregående år.
	– ökat antal individer med behov av hjälp, som har en SIP ¹⁴	ÄON		Öka antalet genomförda SIP med 30 %
Tyresö kommun utformar och upprätthåller tillgängliga fysiska miljöer	Åtgärda Enkelt Avhjälpna hinder (Boverkets föreskrifter om enkelt avhjälpna hinder BFS 2011:13.)	SBK		
	Säkerställa kvaliteten på gång/cykelvägar för t ex permobiler, rullatorer etc (inklusive belysning och markeringar)	SBK		

¹⁴ SIP: Samordnad Individuell Plan.

<https://skr.se/skr/halsasjukvard/patientinflytande/samordnadindividuellplansip.samordnadindividuellplan.html>

Tyresö kommun erbjuder jämlik välfärd och möjliggör för god hälsa	Implementering av Socialstyrelsens nationella riktlinjer för adhd och autism ¹⁵	ÄON		
	Insatser för att främja hälsosamma matvanor och fysisk aktivitet till personer med funktionsnedsättning.	ÄON		Antal LSS- verksamheter som deltagit i programmet ”Hälsan spelar roll” ¹⁶
Tyresö kommun erbjuder likvärdig fritid	Omtag Fritidsnätet, marknadsföring och framtagning av folder	KFN/ Fritid och friluft i samverkan med Haninge och Nacka	2,3	
	Funkisfestivalen	KFN	3	
	Anpassade naturguidningar	KFN/ Fritid och friluft	3,4	
	Tillgängliga aktiviteter på Tyresöfestivalen	KFN	2,3	
	Dialog och samverkan med Parasport Stockholm samt föreningar som bedriver Parasport	KFN/ Fritid och friluft	2,3	
	Kompetensspridning samt framtagande av rapport, Ung livsstil	KFN/ Fritid och friluft	1,2	
	Anpassade aktiviteter kulturskolan	KFN/ Kultur-skolan	3	
	Biblioteket har sago- och sångstunder med tecken som alternativ och kompletterande kommunikation (TAKK).	KFN/ Bibliotek	3	
	Samarbete med Passalen	KFN/ ÄON	2,3	

¹⁵ <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/regler-och-riktlinjer/nationella-riktlinjer/riktlinjer-och-utvarderingar/adhd-och-autism/>

¹⁶ <https://halsanspelarroll.se/>

	Utveckla öppna träffpunkten Myggan för individer med funktionsnedsättning, t ex med fler dagar och tider över dygnet.	ÄON		
	Nya lekplatser ska anpassas så att barn och unga oavsett funktionsnedsättning kan ta del av de aktiviteter som erbjuds	SBK/ KFN		
Tyresö kommun erbjuder likvärdig utbildning	Barn och elever erbjuds en social, pedagogisk och fysisk lärmiljö som samspelar utifrån barn och elever behov och förutsättningar så att utbildningen blir tillgänglig för alla.	BUN		Öka andelen behöriga lärare i anpassade skolan. Ökad andel föräldrar till barn/ungdomar med NPF som anser att barnet/ungdomen får det stöd och de anpassningar de behöver (enkätfråga)
Tyresö kommun stöttar individen till arbete och försörjning	Ungdomar med funktionsnedsättning erbjuds feriejobb genom kommunen	ASN		Minst 15 % av kommunens feriejobb ska gå till ungdomar med funktionsnedsättning.
	Aktivt arbeta för att rekrytera praktikplatser och arbetstillfällen med inbeg, ”supported employment” eller andra anställningsstöd från Arbetsförmedlingen speciellt för funktionsnedsatta.	ASN		Antal personer som har kommit i studier/arbete rapporteras årsvis i nämndens verksamhetsberättelse

	Tydliggöra ansvaret i att stötta individer med aktivitetsersättning i arbetsträning.	ÄON		
Tyresö kommun erbjuder ett varierat och tillgängligt bostadsutbud	Beakta tillgänglighetsperspektivet vid revidering av lokalbehovsanalyser.	ÄON/ ASN		
	Erbjuda anpassat boende enligt beslut, i rimlig tid	ASN/ ÄON		Minskat antal EJ verkställda beslut ang boende enl SoL/LSS

Förkortningslista:

ASN: Arbetsmarknads- och socialnämnden

BUN: Barn- och utbildningsnämnden

GVN: Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

HU: Hållbarhetsutskottet

KFN: Kultur- och fritidsnämnden

KS: Kommunstyrelsen

KTR: Kommunala tillgänglighetsrådet

LSS: Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

MÄF: Myndighet äldre- och funktionsnedsättning

NPF: Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

SBK: Samhällsbyggnadskontoret

SoL: Socialtjänstlag (2001:453)

ÄON: Äldre- och omsorgsförvaltningen